

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060202

DOM
2013-09-11
Stockholm

Mål nr
P 311-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-12-19 i mål nr P 3708-12,
se bilaga

KLAGANDE

L J

MOTPART

Kalmar kommun

Ombud: A G och C A

SAKEN

Detaljplan för del av X, Kalmar kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1085356

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

L J har yrkat att detaljplanen för del av X”
ska upphävas och att kommunens beslut att upphäva strandskyddet ska ändras.

Kalmar kommun har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har utvecklat sin talan på samma sätt som i underinstanserna och här tillagt i huvudsak följande.

L J

Invändningar om jäv och otillåtet stöd till enskild

Beslutet om antagande av detaljplanen har inte tillkommit i laga ordning. Det får också anses gynna företag i kommunen på ett sätt som inte är tillåtet. Den markanvisning som föranledde den förändrade detaljplanen strider mot likabehandlingsprincipen och borde därför ha konkurrensutsatts. Det saknas såväl motivering som dokumentation rörande valet av viss exploatör. Dessutom låg ansvaret för markanvisningen hos S L.

Förberedande arbeten har utförts, och beslut fattats av, personer i kommunen som varit jäviga på följande sätt.

S L är stadsarkitekt i Kalmar kommun. Han ingår i den styrgrupp som Gota Media bildat för att ta fram ett förslag på ett nytt mediehus för koncernen. Han blir därmed jävig. Det framgår inte att någon från kommunen har godkänt Ls medverkan i styrgruppen. Deltagandet har skett på av kommunen betald arbetstid och utgör ett otillåtet stöd till enskild.

R W är ledamot i samhällsbyggnadsnämnden. Han yrkade bifall till samhällsbyggnadskontorets förslag till detaljplan. I detta förslag instämde även M A. R W är med i stiftelsen Barometern och borde av den anledningen ha anmält jäv redan vid samhällsbyggnadsnämndens sammanträde. Så gjordes dock ej.

M A är ordförande i samhällsbyggnadsnämnden. Han sitter i styrelsen för Östra Småland AB, som ägs av Gota Media. I samma styrelse sitter S B som är redaktionschef på Barometern och dessutom styrelseledamot i Gota Media AB. A är ersättare i kommunstyrelsen och var den som där yrkade på att detaljplanen för Gota Media skulle antas och då uppenbarligen som ordinarie ledamot. A har sedan den 1 januari 2011 handlagt detaljplanen för Gota Medias mediehus såväl i samhällsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen som i kommunfullmäktige. Under hela denna period har A varit jävig utan att vid något tillfälle anmäla detta.

Övriga invändningar

Dispens krävs enligt artskyddsförordningen (2007:845) för att omlokalisera luddvårlöken och länsstyrelsen har nu gett dispens till detta. Det är dock oacceptabelt att luddvårlöken ska flyttas, eftersom växten är sällsynt och hotad.

Kommunfullmäktige har dessutom under processens gång getts felaktig information om att en dispensansökan var inlämnad till länsstyrelsen angående luddvårlöken. Dispensfrågan var inte avgjord vid fullmäktiges beslut.

Det planerade huset kommer att bli ett mycket påtagligt inslag i parken. Hela området är en fast fornlämning och det ifrågasätts hur en byggnad i trä, med stor dominans av glas, ska kunna ersätta och förstärka känslan av befästningsmuren.

Det saknas redovisning av alternativa lägen för projektet. Platsen har inte heller valts så att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Detta gör att detaljplanen och miljökonsekvensbeskrivningen ej är i enlighet med gällande miljölagstiftning.

Slutligen har det inte funnits särskilda skäl för att upphäva strandskyddet. Det finns inte heller något intresse av att ta området i anspråk, på det sätt som avses med planen, som väger tyngre än strandskyddsintresset. Allmänhetens rätt till fri passage längs stranden har inte tryggats. Detaljplanen är således inte förenlig med strandskyddet.

Kalmar kommun

Invändningar om jäv och otillåtet stöd till enskild

Det bestrids att S L och M A har varit jäviga. R W har inte deltagit i handläggningen av ärendet.

S L har inte ingått i någon styrgrupp för mediehuset. För att korrekt kunna bedöma olika förslag för byggandet av området bildades en bedömningsgrupp av Barometerns ägarbolag Sydostpress AB (som äger 50 % av Gota Media). I bedömningsgruppen erbjöds kommunen en plats för att kommunens intressen, i synnerhet de allmänna intressena, skulle kunna tas tillvara. L har inte erhållit något arvode för detta uppdrag.

Bedömningsgruppen rapporterade till en styrgrupp, där alla beslut togs. Styrgruppen bestod enbart av medlemmar från Gota Media (Sydostpress AB).

R W har varken nu eller tidigare haft något uppdrag för Barometern eller Gota Media. Ws hustru är dock medlem i stiftelsen Barometern. Hon har dock inget uppdrag i Barometerns styrelse eller i det bolag som äger Barometern.

När planärendet behandlades i kommunfullmäktige ställde W frågan om han möjligen var jävig och fick svar av presidiet att det var ett gränsfall. W valde då att lämna salen. Han har alltså inte deltagit i handläggningen av ärendet, vilket också framgår av protokollet från fullmäktigemötet.

Sedan årsskiftet 2010/11 äger Gota Media AB 90,9 % av bolaget Östra Småland AB. Den tidigare ägaren Östra Småland Intressenter AB äger resterande del. Östra Småland Intressenter AB har i egenskap av minoritetsägare en plats i styrelsen i Östra Småland

AB. I juni 2011 utsågs M A att inneha denna styrelsepost. A uppbär inget arvode för sitt uppdrag i Östra Småland AB:s styrelse. Östra Småland Intressenter AB utser endast politisk redaktör.

S B sitter i Gota Media AB:s styrelse sedan bolaget bildades 2003. B utsågs till styrelseledamot i Östra Småland AB i samband med att bolaget köptes av Gota Media AB. B är inte redaktionschef på Barometern – ett uppdrag som han lämnade i maj 2010. Björklund är inte styrelseledamot i Sydostpress AB som är tilltänkt byggherre. Den omständigheten att M A sitter med i samma styrelse som en person som sitter med i Gota Medias styrelse utgör inte jäv. Östra Småland Intressenter AB är minoritetsägare i Östra Småland AB. Östra Småland AB kommer inte att flytta in i det nya mediehuset.

Varken S L, R W eller M A har haft något personligt intresse av detaljplanens utformning.

Hur markanvisningen för området gått till saknar betydelse i detta mål. Detaljplanen medger viss byggrätt för planområdet. Att anta en detaljplan utgör inte något stöd till enskild enligt kommunallagen (1991:900), KL.

Övriga invändningar

Kommunen bestrider påståendet att det inte är möjligt att omlokalisera växten. Dispens har beviljats för flytt av luddvårlöken. Länsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft. Att dispensfrågan inte var avgjord vid fullmäktiges beslut är inte ett skäl att upphäva detaljplanen.

Planen ligger inom ett riksintresse för kulturmiljövården. Länsstyrelsen konstaterade i sitt samrådsyttrande att detaljplanen kommer att innebära en påtaglig förändring av stadsbilden, men att förändringen är förenlig med riksintresset. Länsstyrelsens bedömning av detaljplanens påverkan kan inte avfärdas utan att starka skäl föreligger.

De platser där strandskyddet upphävs är att bedöma som redan ianspråktagna. Förutsättningar föreligger därför att upphäva strandskyddet. Påstående att planen på

något annat sätt skulle stå i strid med miljöbalken bestrids. Områdets lämplighet för byggnation har prövats av kommunen i detaljplanen enligt plan- och bygglagen (1987:10).

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Har jäv förekommit?

Frågan huruvida jäv har förekommit vid kommunens handläggning ska bedömas enligt bestämmelserna i KL.

Enligt 5 kap. 20 § KL får en ledamot i kommunfullmäktige inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

Av 6 kap. 24 § KL framgår, beträffande jäv i styrelsen och övriga nämnder, att en förtroendevald eller en anställd som är jävig i ett ärende hos en nämnd inte får delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Av 6 kap. 25 § KL framgår under vilka förutsättningar en förtroendevald eller anställd ska anses vara jävig. I detta mål aktualiseras främst andra och femte punkten i bestämmelsen. Enligt andra punkten är vederbörande jävig om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång. Enligt femte punkten är en förtroendevald eller en anställd jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

Av den utredning som finns i målet framgår inte annat än att S L är stadsarkitekt i Kalmar. Det faktum att L har representerat de kommunala intressena i en bedömningsgrupp, vars syfte förefaller ha varit att ta fram förslag till utformningen av det nya tänkta mediehuset, kan inte anses utgöra jäv.

R W har deltagit i handläggningen av detaljplanen vid sammanträde med samhällsbyggnadsnämnden. Då det slutliga beslutet fattades i kommunfullmäktige

deltog han inte. Kommunen har anfört att W därför inte har deltagit i handläggningen av ärendet.

Av 6 kap. 24 § KL följer att den som är jävig inte får delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Det är därför inte tillräckligt att den som är jävig avstår från att delta då det slutliga beslutet fattas, om denne vid t.ex. nämndsammanträde har deltagit i handläggningen tidigare under ärendets gång.

Kommunen har anfört att den anknytning som finns mellan W och Gota Media /Barometern består i att hans hustru är medlem i Stiftelsen Barometern, som i sin tur äger Gota Media AB till viss del. Hustrun har dock enligt kommunen inget uppdrag i Barometerns styrelse eller i det bolag som äger Barometern.

Mark- och miljööverdomstolen gör bedömningen att varken R W själv eller hans hustru har en sådan ställning i Stiftelsen Barometern att det kan vara fråga om s.k. ställföreträdarjäv enligt 6 kap. 25 § andra punkten KL. Det har inte heller framkommit att anknytningen till stiftelsen skulle vara av sådant slag att den utgjort någon särskild omständighet som skulle kunna utgöra jäv enligt femte punkten.

M A har deltagit vid handläggningen av detaljplanen i samhällsbyggnadsnämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Detaljplanen berör inte M A själv, eller någon anhörig till honom, varför jäv enligt 5 kap. 20 § KL inte har förelegat för honom vid handläggningen i kommunfullmäktige. M A är styrelseledamot i Östra Småland AB, men företräder, såvitt framgått, inte ensam bolaget. Detta innebär att han inte har haft en sådan ställning i bolaget att ställföreträdarjäv kan anses ha förelegat.

Östra Småland AB ingår i samma koncern som Gota Media AB, vilket är den enskilda part som detaljplanen främst angår, och är underordnat det senare bolaget i koncernstrukturen. Det har i målet inte framkommit någon sådan särskild omständighet som medför att M As styrelsepost i Östra Småland AB medfört jäv vid kommunens behandling av detaljplanen. Enbart koncerngemenskapen

mellan bolagen innebär alltså i detta fall inte, enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning, att jäv skulle ha förelegat för A. Inte heller utgör vad som i övrigt anförts jäv.

Övriga invändningar mot detaljplanen

Vid denna bedömning återstår att ta ställning till L J övriga invändningar mot antagandet av detaljplanen.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens och länsstyrelsens bedömningar. Inte heller vad som här anförts bl.a. om att detaljplanen inte är förenlig med miljöbalkens bestämmelser eller att antagandet innebär ett otillbörligt gynnande av enskild utgör skäl att upphäva planen.

L J överklagande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Ulla Bergendal, Vibeke Sylten, referent, och Margaretha Gistorp samt tekniska rådet Tommy Åström.

Föredragande har varit Olof Ekström

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-12-19
meddelad i
Växjö

Mål nr P 3708-12

KLAGANDE

1. T A

2. L R

MOTPART

Kalmar kommun
Kommunledningskontoret

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut 2012-08-31 i ärende nr 403-2838-12, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för del av fastigheten X i Kalmar kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Kalmar kommun beslutade den 27 februari 2012 att anta detaljplan för del av fastigheten KX i Kalmar kommun. T A samt L R överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Kalmar län. Länsstyrelsen avvisade T A överklagande och avslog L R överklagande i beslut den 31 augusti 2012. T A och L R har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

T A har yrkat, så som det får förstås, att mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut.

Han har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Överklagandet till länsstyrelsen var uppdelat i tre delar, en rörande en jävssituation i anslutning till kommunens beslut om detaljplan, en rörande Kalmar kommuns rådhetsgata över de s.k. fortifikationsjordarna, en rörande en bristande prövning av frågorna i detaljplanen.

Jävsfrågan

Genom att M A, som ledamot och ordförande i byggnadsnämnden, ledamot i kommunfullmäktige och som ersättare i kommunstyrelsen, deltagit i alla beslut rörande den kontroversiella detaljplanen för Gota Medias hus vid Systraströmmen på Kvarnholmen, föreligger det ett jävsförhållande för M A. Vidare sitter han i flera styrelser som ingår i mediekoncernen Gota Media AB, vilket måste anses som intressejäv.

Arbetet med detaljplanen påbörjades i kommunen under 2008 efter ett upprättat markavtal med Gota Media. Arbetet har fortgått sedan dess. 2010 tillsattes en ny styrelse för det av Gota Media inköpta Östra Småland AB, där M A ingår. Där ingår också Gota Medias VD och en styrelseledamot i Gota Media AB. Utöver detta sitter M A även i ytterligare två styrelser med anknytning till Östra Småland.

Överklagandet ska i denna del ses som ett kommunalbesvär/laglighetsprövning och inte som ett förvaltningsbesvär, så som det tolkats av kommunen och länsstyrelsen. Därmed ska det behandlas av förvaltningsrätten.

Fortifikationsjordarna

Enligt det kungliga regleringsbrev som Kalmar stad godkände när man tog över de s.k. fortifikationsjordarna från staten på 1870-talet, accepterade man att de ska användas till allmänt ändamål, som offentliga verksamheter, till parker och promenadstråk. Dessa regler har också starkt påverkat den centralt belägna och kulturhistoriskt mycket värdefulla miljön. Den klagande hävdar, får det förstås, att länsstyrelsen på ett felaktigt sätt beslutat i denna fråga.

Den klagande anser att överklagandet även i denna del ska anses som ett kommunalbesvär/laglighetsprövning och ska därför prövas av förvaltningsdomstolen.

Prövning av ett antal frågor i plan

Den klagande påtalar att länsstyrelsen i sin bedömning endast prövar område för riksintresse ”K48 Kalmar”. Det i detaljplanen innefattande området för fornminne ”RAÄ93” prövas inte av länsstyrelsen och finns inte omnämnt i deras beslut. Därmed har man inte gjort en prövning mot Kulturminneslagen.

L R har yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens och kommunens beslut.

Hon har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Då marken genom detaljplanen kan övergå från kommunal till privat ägo minskas tillgängligheten och detaljplanen strider mot strandskyddsbestämmelserna. En ökad tillgänglighet till stranden, som sägs vara en konsekvens av planen, är inte beroende av en försäljning av marken och byggandet av ett mediahus.

Tillgängligheten för trafik till planområdet är begränsad då enda tillfartsvägen är genom ett valv över Västerport i den gamla stadsmuren. Det är tveksamt om stadsmuren och valvet klarar den breddning av tillfartsgatan som detaljplanen medför. Konsekvensen av planen är att tillgängligheten till platsen minskar, det blir färre parkeringsplatser och förändringen av miljön leder inte till ökad förståelse för planens rika kulturhistoria.

Luddvårlöken är en av Sveriges sällsyntaste vårlökar och försök till omlokalisering genom provodlingar har misslyckats. Genom bräddningen av gatan från 2 till 3,5 meter måste löken bort helt, vilket det är förvånande att länsstyrelsen givit dispens för.

Planområdet och platsen för det nya mediahuset ingår i en fast fornlämning. Detta tar man inte hänsyn till då byggnaden planeras på en plats som inte varit bebyggd och kommer att bli c:a sju meter högre än vallens övre nivå. Den kommunala ambitionen att mediahuset ska bli ett nytt landmärke genom sin avancerade arkitektur som samspelar med befästningsmuren, är inte förenligt med K48 och RAÄ93. Det är orimligt att en byggnad med fasad i trä och glas ska uppfattas som en förstärkning av känslan av fästningsmuren.

L R ifrågasätter hur uppförandet av ett privat kontorshus ska bidra till fler besökare till Kvarnholmen då det enda centralt belägna grönområdet kommer att förstöras. Ambitionen att inte göra den unika kulturmiljön museal försvarar inte varför man istället ska avveckla kulturhistorien genom att våldföra sig på stadsmuren och riva gamla skyddsrum. Det är tveksamt hur tillgänglighet och kulturmiljö förbättras genom uppförandet av ett privat kontorshus, avverkning av gamla lindar och försämring för flera fågelarter.

Slutligen ifrågasätter L R att myndigheten för skyddsrum (MSB) har givit samtycke till rivningen av skyddsrum.

DOMSKÄL

Då ärendet påbörjats före den 2 maj 2011, tillämpas föreskrifterna i den äldre plan- och bygglagen (1987:10), här kallad ÄPBL.

Enligt 13 kap. 17 § i plan- och bygglagen (2010:900) som reglerar mark- och miljödomstolens handläggning av överklagande detaljplaner, ska den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna, och finner att beslutet strider mot en rättsregel, upphäva eller fastställa beslutet i sin helhet.

T A överklagande

Som länsstyrelsen konstaterat i det överklagade beslutet kan beslut om antagande av detaljplan överklagas enligt 13 kap. 2 § ÄPBL. Vem som kan överklaga framgår av 13 kap. 5 § ÄPBL tillsammans med 5 kap. 20 och 30 §§ ÄPBL.

Mark- och miljödomstolen gör samma bedömning som länsstyrelsen, att både frågan om handläggning av planärendet, däri inkluderat frågan om jäv, liksom frågan av lagligheten i detaljplanen, är frågor som överklagas enligt plan- och bygglagen. Domstolen gör också samma bedömning som länsstyrelsen rörande T A talerätt. Hans överklagande ska därför avslås.

L R överklagande

Enligt 1 kap 2 § ÄPBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Under förutsättning att planläggningen i handläggning och innehåll följer gällande lagstiftning och regelverk är det därför kommunen som har beslutanderätt över vad och hur det ska planläggas inom dess område. Således bör stor vikt tillmätas de lämplighetsbedömningar som görs av kommunen.

De frågor rörande planens fysiska utformning, som hushöjder, exploateringsgrad och markens användning, är av det slag som ligger inom kommunens ansvar och beslutanderätt och som kommunen har att styra över genom detaljplan. I detaljpla-

ner ska, så som nämns i 2 kap. 4 § punkt 7 ÄPBL, tas hänsyn till bland annat behovet av förändring och komplettering.

Mark- och miljödomstolen delar den bedömning som länsstyrelsen har redovisat i det överklagade beslutet.

L R överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 9 januari 2013.

Jonny Boo

Mårten Dunér

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonny Boo, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér.